

Y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Dyddiad: 17 Hydref 2013
Lleoliad: Ystafell Bwyllgora 1 – y Senedd
Teitl: Craffu ar y Gyllideb Ddrafft

Diben

Ysgrifennodd Cadeirydd y Pwyllgor at y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol ar 8 Awst yn eu gwahodd i roi tystiolaeth ar gynigion eu Cyllideb Ddrafft ac yn gofyn iddynt gyflwyno papur mewn perthynas â'r Gyllideb Ddrafft.

Cyflwyniad

Cyhoeddwyd y Gyllideb Ddrafft ar 8 Hydref 2013. Mae'r papur hwn yn rhoi gwybodaeth i'r Pwyllgor Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ynghylch cynigion cyllidebol y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer 2014-15 a chynlluniau dangosol ar gyfer 2015-16.

Trosolwg o'r Gyllideb

	2014-15	2015-16
Refeniw	£m	£m
Llinell Sylfaen DEL adeg y Gyllideb Derfynol 2012	5955.7	5955.7
Dyraniad y Prif Grŵp Gwariant	180.0	240.0
Trosglwyddiadau rhwng Prif Grwpiau Gwariant	(38.5)	(43.5)
Trosglwyddo i Adrannau Eraill o'r Llywodraeth	(0.6)	(0.6)
Addasiadau i'r Llinell Sylfaen		17.0
DEL diwygiedig adeg y Gyllideb Ddrafft 2013	6096.6	6168.6
Cyfalaf		
Llinell Sylfaen DEL adeg y Gyllideb Derfynol 2012	239.5	219.5
Dyraniad y Prif Grŵp Gwariant	42.5	15.0
DEL diwygiedig	282.0	234.5
Cyfanswm y Prif Grŵp Gwariant HSSC	6378.6	6403.1

Nid yw'r tabl yn cynnwys Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME), sydd y tu allan i Derfyn Gwariant Adrannol (DEL) Llywodraeth Cymru.

Newidiadau dros y flwyddyn ariannol gyfredol

Mae'r newidiadau arfaethedig ar gyfer 2014-15 o'i gymharu â'r flwyddyn ariannol gyfredol a'r cynlluniau dangosol a gyhoeddwyd adeg y Gyllideb Derfynol ym mis Tachwedd 2012 fel a ganlyn:

	2013-14 adeg Cyllideb Atodol mis Mehefin 2013	Cynlluniau Dangosol 2014-15	Cyllideb Arfaethedig 2014-15	Newid o'r Gyllideb Atodol	Newidiadau o'r Gyllideb Ddangosol
Refeniw	5940.5	5955.7	6096.6	156.1	140.9
Cyfalaf	241.7	239.5	282.0	40.3	42.5

Cyfanswm	6182.2	6195.2	6378.6	196.4	183.4

Mae newidiadau o gyllideb 2013-14 fel y cyhoeddwyd yng Nghyllideb Atodol mis Mehefin 2013 wedi'u crynhoi isod:

Refeniw:

- Buddsoddiad ychwanegol o **£180.0 miliwn** yn unol â blaenoriaeth Llywodraeth Cymru i gefnogi'r GIG yng Nghymru
- Trosglwyddiad o **£(32.9) miliwn** i'r Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol mewn perthynas â chyllid ar gyfer y grant Anableddau Dysgu yn y setliad Grant Cynnal Refeniw.
- Trosglwyddiad o **£(3.2) miliwn** i'r Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol mewn perthynas â chyllid ar gyfer y Pecyn Camau Cyntaf yn y setliad Grant Cynnal Refeniw
- Trosglwyddiad o **£(2.4) miliwn** i'r Prif Grŵp Gwariant Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu mewn perthynas ag ad-dalu Cynlluniau Buddsoddi i Arbed
- **£27.3 miliwn** yn llinell sylfaen 2014-15 fel y cytunwyd yng Nghyllideb Derfynol mis Tachwedd 2012 mewn perthynas yn bennaf â chyllid i'w drosglwyddo i setliad y Cynnal Refeniw
- **£(0.6) miliwn** i'r Adran Iechyd mewn perthynas â'n cyfraniad at y Sefydliad Cenedlaethol Safonau a Rheolaethau Biolegol
- **£(12.2) miliwn** mewn perthynas ag addasiad i'r llinell sylfaen

Cyfalaf:

- Cyfalaf ychwanegol o **£42.5 miliwn**, sy'n cynnwys £19.5m ar gyfer y Gronfa Technolegau Iechyd a £23m i gefnogi blaenoriaethau yn y Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru.
- Arian nad yw'n rheolaidd o **£(2.1) miliwn** mewn perthynas â Chylch Caron ac Uned Iechyd Meddwl Diogelwch Isel Glanrhyd

Newidiadau dros Gynlluniau Cyllideb Derfynol 2012

Mae'r newidiadau o'r cynlluniau dangosol ar gyfer 2014-15 a gyhoeddwyd adeg y Gyllideb Derfynol ym mis Tachwedd 2012 fel a ganlyn:

Refeniw:

- Buddsoddiad ychwanegol o **£180.0** miliwn yn unol â blaenoriaeth Llywodraeth Cymru i gefnogi'r GIG yng Nghymru.
- Trosglwyddiad o **£(32.9) miliwn** i'r Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol mewn perthynas â chyllid ar gyfer y grant Anableddau Dysgu yn y setliad Grant Cynnal Refeniw.
- Trosglwyddiad o **£(3.2) miliwn** i'r Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol mewn perthynas â chyllid ar gyfer y Pecyn Camau Cyntaf yn y setliad Grant Cynnal Refeniw
- Trosglwyddiad o **£(2.4) miliwn** i'r Prif Grŵp Gwariant Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu mewn perthynas ag ad-dalu Cynlluniau Buddsoddi i Arbed
- **£(0.6) miliwn** i'r Adran Iechyd mewn perthynas â'n cyfraniad at y Sefydliad Cenedlaethol Safonau a Rheolaethau Biolegol

Cyfalaf:

- Setliad o **£42.5 miliwn** sy'n cynnwys £19.5m ar gyfer y Gronfa Technolegau Iechyd a £23m i gefnogi blaenoriaethau yn y Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru.

Mae manylion yr holl drosglwyddiadau i'w gweld yn Atodiad A i'r papur hwn, gyda dadansoddiad hyd at lefel BEL yn Atodiad B.

Sut y lluniwyd Cynigion y Gyllideb

Mae nodau a blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer iechyd a gwasanaethau cymdeithasol i'w gweld yn Law yn Llaw at Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy a'r Rhaglen Lywodraethu. Mae penderfyniadau'r Llywodraeth ynghylch cyllidebau yn cael eu gwneud i gefnogi'r dyheadau yn y dogfennau hynny.

Y GIG

Mae nod y GIG yn ehangach na rheoli afiechyd yn unig. Mae'n sylfaen ar gyfer ymyriadau eraill sy'n anelu at wella canlyniadau iechyd i bobl Cymru. Mae ein hymrwymadau i'r GIG yn canolbwyntio ar gynnal gwelliant mewn ansawdd a diogelwch gwasanaethau, cynnal mynediad i wasanaethau a phrofiadau'r claf, ac atal afiechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bawb. Rydym wedi gweld rhai gwelliannau ymarferol i effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y GIG, er gwaethaf yr hinsawdd ariannol heriol. Fodd bynnag, mae'r cynnydd yn y galw a'r pwysau yn ychwanegu at faint yr her sy'n wynebu'r GIG.

Pan gyhoeddwyd ein hymateb i Adroddiad Francis ym mis Gorffennaf, nodwyd ein bwriad i gynnal adolygiad o gyllideb y GIG. Mae wedi bod yn gyfle i fwrw golwg feirniadol ar y gwasanaeth iechyd a sicrhau ei bod yn y sefyllfa orau bosibl i ddarparu'r gofal diogel a thosturiol y mae cleifion yn ei haeddu.

Ffocws yr adolygiad fu canolbwyntio ar wneud yn siŵr ei fod yn adlewyrchu'r gwersi sydd i'w dysgu o Adolygiad Adroddiad Francis, ei fod yn cydnabod y baich ychwanegol sy'n wynebu'r gwasanaeth iechyd, a bod ansawdd gofal a materion diogelwch y claf yn cydbwysu'n briodol â'r cyllidebau sy'n eu cynnal. Mae canlyniad y gwaith hwn wedi llywio cynigion y gyllideb a dyna pam ein bod yn rhoi cyllid ychwanegol o £180m yn 2014-15 a £240m yn 2015-16 i gefnogi'r GIG yng Nghymru.

Er y bydd y cynnydd mewn cyllid yn helpu'r GIG i ymateb i'r heriau sy'n wynebu'r gwasanaethau iechyd ar draws y DU a thu hwnt, yn sicr ni fydd yn lliniaru'r holl bwysau sy'n wynebu'r GIG. Dyna pam ein bod yn dal ati i hyrwyddo newid yn y GIG, er mwyn archwilio'r holl gyfleoedd ar gyfer arbedion effeithlonrwydd a rheoli ein costau fel y gallwn ddarparu gwasanaethau diogel a chynaliadwy yn erbyn gostyngiad rheolaidd yng nghyllideb Llywodraeth Cymru.

Darparu Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy

Yn achos gwasanaethau cymdeithasol, rydyn ni'n parhau i ganolbwyntio ar gyflawni'r ymrwymadau yn nogfennau Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy a'r Rhaglen Lywodraethu. Er nad yw'r gyllideb yn ariannu gofal cymdeithasol yn uniongyrchol ledled Cymru, mae'n cefnogi'r trawsnewid polisi gofynnol. Mae hyn yn cynnwys Bil

pwysig gan Lywodraeth Cymru (y Bil Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)) a chyhoeddi Papur Gwyn ar Reoleiddio ac Arolygu. Elfen allweddol o'r Bil a'r Papur Gwyn fydd y costau pontio cysylltiedig ar gyfer darparwyr a'r gweithlu.

Rydyn ni'n gwybod bod yn rhaid i wasanaethau cymdeithasol roi blaenoriaeth i drawsnewid, a bod hyn yn cynnwys canolbwyntio llawer mwy ar integreiddio iechyd a gwasanaethau cymdeithasol mewn meysydd allweddol. Heb drawsnewid o'r fath, ni fydd gwasanaethau'n gynaliadwy dros y blynyddoedd i ddod. Rydwn ni'n disgwyl gweld llawer mwy o newid ac arloesi yn y ffordd y mae gwasanaethau cymdeithasol a'u partneriaid yn cyd-lunio atebion newydd gyda dinasyddion a chymunedau er mwyn amddiffyn a chynnal y rheini sydd angen cymorth fwyaf.

Mae elfen Gwasanaethau Cymdeithasol y Prif Grŵp Gwariant yn darparu cyllid ar gyfer nifer o feysydd allweddol. Mae'r gyllideb yn rhoi cymorth sylweddol i'r sector gwirfoddol yng Nghymru. Drwy gynllun Adran 64 a Grant Mudiadau Plant a Theuluoedd Ymddiriedolaeth Cronfa'r Teulu, rydwn ni'n cyfrannu £7.3 miliwn yn uniongyrchol i'r trydydd sector. Mae'r grantiau hyn yn cefnogi prosiectau a chapasiti yn y sector, sy'n ei alluogi i ddiwallu disgwyliadau Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Yn ogystal, defnyddir cyllid i gefnogi'r gwaith o reoleiddio a hyfforddi'r gweithlu gofal cymdeithasol (Cyngor Gofal Cymru £10m a Grant Datblygu'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol £8.2m) i helpu i sefydlu trefniadau amddiffyn newydd a helpu i wella'r sector.

Rhaglen Gyfalaf y GIG

Rydwn ni'n dyrannu cyfalaf ychwanegol o £58m, £43m yn 2014-15 a £15m yn 2015-16 i gefnogi nifer o brosiectau iechyd. Mae hyn yn cynnwys £38m yn unol â'r blaenoriaethau yn y Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru ac £20m yn 2014-15 ar gyfer y Gronfa Technolegau Iechyd.

Ar gyfer 2014-15, mae £23 miliwn yn gysylltiedig â'r cynlluniau buddsoddi canlynol:

- **£3 miliwn - Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg – Gweledigaeth Iechyd Abertawe.** Nod y cam ailddatblygu hwn yw cymryd lle'r hen adeiladau ar safle Ysbyty Treforys sy'n darparu gwasanaethau clinigol ac sydd bellach yn anaddas ar gyfer eu defnyddio, er mwyn darparu gwasanaeth mwy effeithlon.
- **£5 miliwn - Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr - Gwaith ailddatblygu yn Ysbyty Glan Clwyd.** Bydd parhau â'r gwaith o ailddatblygu ac ailwampio Ysbyty Glan Clwyd yn galluogi'r Bwrdd Iechyd i ailgynllunio ac adleoli nifer o adrannau a gwasanaethau, felly'n gwella ansawdd gofal yr ysbyty.
- **£10 miliwn - Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro - Uned Iechyd Meddwl Oedolion yn Llandochau.** Bydd y datblygiad hwn yn cefnogi'r ddarpariaeth gynharach o gyfleusterau a gwasanaethau gwell ar gyfer pobl â salwch meddwl yn Ne Cymru. Bydd y cynllun yn gwella ansawdd, diogelwch ac effeithiolrwydd gofal cleifion mewnol drwy gyfleuster pwrpasol yn Ysbyty Llandochau.

- **£5 miliwn - Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro.** Dyma yw cam olaf cynllun i ddarparu canolfan ragoriaeth ar gyfer gwasanaethau ysbyty plant a fydd yn darparu gwasanaethau lleol i ddiwallu anghenion y boblogaeth yn Ne Cymru a thu hwnt.

Meysydd Diddordeb fel y nodwyd yn y Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor.

Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu

Gofal Iechyd ar gyfer y 21ain Ganrif

Un o'r ymrwymadau yn *Pump am Ddyfodol Tecach* yw **gwella mynediad i wasanaethau meddygon teulu** i bobl sy'n gweithio. Caiff hyn ei ddarparu gyda buddsoddiad parhaol o **£450m** yn y Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol. Mae gwaith graddol wedi digwydd i sicrhau bod yr ymrwymiad hwn yn llwyddiannus.

Roedd y cam cyntaf, yn ystod 2012-13, yn canolbwyntio ar sicrhau bod capasiti digonol a bod apwyntiadau'n cael eu dosbarthu'n briodol yn yr oriau dan gontract rhwng 8.00am a 6.30pm i fodloni anghenion pobl sy'n gweithio. Nid oes unrhyw gostau ychwanegol ynghlwm â'r cam cyntaf.

Mae'r ail gam, i'w gwblhau yn ystod 2013-14, yn ymwneud â chynnig mwy o apwyntiadau a gynllunnir y tu allan i'r oriau dan gontract, ac yn canolbwyntio'n bennaf ar fwy o apwyntiadau ar ôl 6.30pm neu apwyntiadau cynnar yn ôl y gofyn i fodloni anghenion pobl o fewn rheswm. Amcangyfrifir mai £1.8m yw'r gost ar gyfer cynyddu nifer y practisau sy'n cynnig Gwasanaeth Ychwanegol dan Gyfarwyddyd ar un neu ddwy noson yr wythnos i 30% o bractisau yn 2013-14, a £3.1m ar gyfer 50% o bractisau yn 2015-16. Y bwriad yw cwblhau'r ail gam hwn gan ddefnyddio'r cyllidebau cyfredol drwy adolygu gwariant presennol y Byrddau Iechyd ar wasanaethau ychwanegol cyfredol ac alinio hyn â blaenoriaethau allweddol fel mynediad i wasanaeth meddyg teulu.

Comisiynwyd gwaith pellach i ddatblygu model arloesol ar gyfer manteisio ar wasanaethau meddygon teulu ar benwythnosau, a disgwylir y bydd apwyntiadau cynlluniedig ar gael ar benwythnosau i ddechrau yn ystod 2014-15.

Bydd y **Cynllun Anhwylderau Cyffredin** yn gwneud buddsoddiad o **£0.5m** yn 2014-15. Nod y cynllun yw gwella mynediad i driniaeth drwy annog cleifion i ddefnyddio'u fferyllfa leol i gael cyngor a thriniaeth ar gyfer amrywiaeth o anhwylderau cyffredin yn hytrach na mynd at eu meddyg teulu. Bydd hyn yn cyflymu mynediad, a thrwy ryddhau amser meddygon teulu, yn gwella mynediad ar gyfer cleifion sy'n dioddef cyflyrau mwy cymhleth. Lanswyd y fenter mewn rhannau o Rhondda Cynon Taf a'r Gogledd-orllewin ym mis Hydref 2013. Bydd gwerthusiad trylwyr yn dylanwadu ar y penderfyniadau ynghylch Gwasanaeth Anhwylderau Cyffredin cenedlaethol. Mae'r ymchwil yn awgrymu bod teuluoedd â phlant bach yn defnyddio gwasanaethau anhwylderau cyffredin yn rheolaidd. Ein nod yw ymchwilio i ba raddau y mae'n cefnogi teuluoedd a mesur effaith y gefnogaeth hon drwy'r gwerthusiad.

Y rhaglen archwiliadau iechyd 50+ – Nod cyffredinol y rhaglen hon yw gwneud cyfraniad cadarnhaol at wella iechyd a lles pobl dros 50 oed drwy ddarparu gwybodaeth a chynghor o ansawdd uchel, hyrwyddo a galluogi newid ymddygiad lle bo'n briodol a hwyluso mynediad i wasanaethau priodol a ffynonellau cymorth. Mae **£0.6m** wedi cael ei darparu ar gyfer 2014-15 i gefnogi gweithgarwch ar draws holl gydrannau'r rhaglen wrth i ni symud tuag at weithredu'n llawn yn genedlaethol. Mae adnodd staff penodedig hefyd yn cael ei ariannu yn Iechyd Cyhoeddus Cymru i arwain ar ddatblygu a chydgyssylltu'r rhaglen a'r pedair cydran.

Mae'r rhaglen yn cynnwys hunanasesiad holistaidd ar-lein y bydd yn unigolion yn ei gwblhau er mwyn cael adborth personol ar ystod o faterion penodol ynghylch eu ffordd o fyw a'u lles. Gyda chymorth dros y ffôn ac yn y gymuned gan weithwyr iechyd proffesiynol i annog cynifer â phosibl i gymryd rhan, caiff y gwaith hwn ei brofi yn y maes a'i werthuso o'r cychwyn, a defnyddir y canfyddiadau i lywio'r datblygiad parhaus y rhaglen, a cheisio cyfleoedd posibl i integreiddio â rhaglenni TGCh perthnasol eraill.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn arwain ar ddatblygu'r rhaglen gyffredinol, sy'n cynnwys cael cyfraniad priodol gan weithwyr proffesiynol, rhanddeiliaid a defnyddwyr gwasanaethau posibl yn y cam cynllunio a datblygu. Disgwylir dechrau rhoi'r rhaglen ar waith yn raddol ddiwedd 2013, gan ddechrau gyda phrofion maes cychwynnol mewn deg ardal clwstwr Cymunedau yn Gyntaf. Yna bydd cymorth hyrwyddo a chymunedol wedi'i dargedu yn cael eu gyflwyno'n raddol, cyn rhoi ar waith yn llawn yn genedlaethol yn 2014.

Cynllun Gwên

Bydd ein rhaglen 'Cynllun Gwên' yn buddsoddi **£3.7m** yn 2014-15. Mae'r cyllid hwn yn rhan o'r dyraniad deintyddol rheolaidd sydd wedi'i neilltuo yn y Cam Gweithredu Cyflwyno Gwasanaethau GIG Craidd. Mae'r rhaglen yn gweithredu mewn ardaloedd o amddifadedd ledled Cymru gyfan. Mae'r rhaglen yn gweithio gyda 1,211 o feithrinfeydd ac ysgolion ledled Cymru. Mae cyfanswm o 78,350 o blant yn cymryd rhan yn y rhaglen frwsio ddyddiol (43.2% o'r holl plant rhwng meithrin a Blwyddyn 2 yng Nghymru). Mae arolwg deintyddol 2011/12 o blant 5 oed yn dangos gostyngiad o 6% yng nghyfran y plant sy'n dioddef pydredd dannedd yng Nghymru (o 47.6% yn 2007/08 i 41.4%). Mae lefelau clefydau deintyddol mewn plant yn gwella ym mhob grŵp cymdeithasol yng Nghymru. Nid oes tystiolaeth o gynnydd mewn anghydraddoldeb. Mae hyn yn cyferbynnu ag arolygon blaenorol lle'r oedd cysylltiad rhwng lefelau pydredd gwell a chynnydd mewn anghydraddoldeb.

Camddefnyddio Sylweddau

Rydyn ni'n parhau i fuddsoddi **£50m** bob blwyddyn i gefnogi "*Gweithio Gyda'n Gilydd i Leihau Niwed*", ein Strategaeth 10 mlynedd i fynd i'r afael â'r niwed sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio cyffuriau, alcohol a sylweddau eraill yng Nghymru. Caiff y Strategaeth ei chefnogi gan Gynllun Cyflawni Camddefnyddio Sylweddau (2013-15), a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2013. Bydd y Strategaeth a'r Cynllun Cyflawni yn ymdrin ag ymrwymadau cysylltiedig y Rhaglen Lywodraethu, fel lleihau nifer y marwolaethau cysylltiedig â chyffuriau ac alcohol yng Nghymru, mynd i'r afael â'r niwed a achosir gan gamddefnyddio cyffuriau ac alcohol a gwella'r canlyniadau triniaeth ar gyfer camddefnyddio sylweddau. Byddwn yn parhau i fonitro'n cynnydd yn erbyn y canlyniadau rydyn ni am ein gweld drwy'n buddsoddiad camddefnyddio

sylweddau drwy'r trefniadau llywodraeth rydyn wedi'u gosod ar gyfer cyflawni ac adroddiad blynyddol y Rhaglen Lywodraethu.

Gofal Lliniarol

Rydyn ni'n parhau i roi cyllid o **£6.6m** yn 2014-15 ar gyfer gofal lliniarol. £3.9m i Fyrddau Iechyd Lleol ddarparu sesiynau clinigol, fferylliaeth gymunedol, swyddi arbenigol nyrsys clinigol, swyddi pediatreg arbenigol, swydd i gefnogi trosglwyddo o wasanaethau plant i wasanaethau oedolion, cymorth gweinyddol a swyddi cofnodi data. Mae'r cyllid hwn hefyd yn cefnogi adolygiad gan gymheiriaid, a dwy system adborth ar gyfer cleifion a theuluoedd, sef Marw gydag Urddas ac iWantGreatCare. £2.5m i Hosbisau ddarparu gwasanaethau gofal lliniarol arbenigol, er enghraifft i sicrhau bod rota 24/7 o gyngor arbenigol ar ofal lliniarol ar gael, cefnogi nyrsio arbenigol, ariannu sesiynau ymgynghorwyr a chyflogi clerod cofnodi data i sicrhau bod prosesau gwybodaeth cadarn ar waith. £0.2m i Cruse ddarparu gwasanaeth profedigaeth ar gyfer plant ac oedolion ifanc.

Gwasanaeth 111 Galw Iechyd Cymru

Ein hymrwymiad yw *adeiladu ar lwyddiant Galw Iechyd Cymru, a chynnig un rhif ar gyfer gofal iechyd y tu allan i oriau yng Nghymru, sy'n gysylltiedig â gwasanaethau lleol y tu allan i oriau.* Y bwriad yw gwneud hyn drwy gyflwyno rhif 111 am ddim sydd wedi'i glustnodi gan Ofcom ar gyfer anghenion gofal iechyd brys (ond ddim yn argyfwng). Mae'r polisi ynglŷn â hyn yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd; bydd hyn yn cynnwys costau ond nid ydynt wedi'u pennu ar hyn o bryd.

AMD Gwlyb

Rydyn ni'n parhau i ddarparu cyllid o **£10.8m** yn 2014-15 ar gyfer trin AMD Gwlyb gyda'r cyffur Lucentis. Pan fydd cyffuriau newydd ar gael sydd â'r potensial o driniaeth fwy effeithiol am gost is, bydd y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth mewn Iechyd a Gofal (NICE) a Grŵp Strategaeth Feddyginiaethau Cymru Gyfan (AWMSG) yn eu gwerthuso.

Gofal Ilygaid

Mae cyllid o **£3.1m** ar gyfer ar gyfer gwasanaethau gofal llygaid yng Nghymru. Mae'r cyllid hwn yn cael ei ddefnyddio i gadw golwg drwy ganfod clefydau llygaid yn gynnar a rhoi cymorth i'r rheini â nam ar eu golwg lle nad yw triniaeth bellach yn briodol

Gwasanaethau Cymdeithasol

O ran gwasanaethau cymdeithasol, mae'r Rhaglen Lywodraethu, gan adeiladu ar Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy: Fframwaith Gweithredu, yn llwyr gofnodi'n blaenoriaethau polisi hyd at 2016, ac mae'r gyllideb ac adnoddau eraill wedi cael eu had-drefnu'n llawn i gyflawni'r ymrwymadau. Mae darpariaeth wedi'i chynnal yn y gyllideb o **£46m** yn 2014-15 a **£73m** yn 2015-16, sy'n adlewyrchu'r costau i wneud ein cyfraniad at ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu. Fodd bynnag, dylid nodi mai amcan cyffredin ar draws portffolios gweinidogol yw cyflawni llawer o'r ymrwymadau hyn, gan gynnwys Trechu Tlodi a Chymunedau a Llywodraeth Leol.

Bydd y gyllideb Gwasanaethau Cymdeithasol yn codi gan **£27m** yn 2015-16, gyda'r cyllid o'r Gronfa Byw'n Annibynnol (ILF) yn cael ei drosglwyddo oddi wrth Lywodraeth y DU fel rhan o'r rhaglen diwygio lles. Dyma yw cost cefnogi'r 1,509 o dderbynwyr yr ILF yng Nghymru ar 31 Mawrth 2015. Yn fuan, byddwn yn lansio

ymgyngoriad i geisio safbwyntiau ynghylch y trefniadau y dylai Llywodraeth Cymru eu rhoi ar waith i gefnogi derbynwyr y Gronfa Byw'n Annibynnol (ILF) yng Nghymru wedi iddi ddod i ben. Mae Gweinidogion Cymru yn bwriadu gwneud penderfyniad yng ngwanwyn 2014 fel bod trefniadau newydd ar waith o 1 Ebrill 2015 ymlaen.

Ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol, bernir bod cyllideb y Rhaglen fel y mae wedi'i gosod yn ddigonol i gyflawni ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu. Fodd bynnag, mae mwyafrif helaeth y costau sydd ynghlwm â darparu gwasanaethau cymdeithasol drwy'r Grant Cynnal Refeniw i awdurdodau lleol. Mae cyllideb y rhaglen gwasanaethau cymdeithasol yn yr Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn llai na 4% o gyfanswm y gyllideb ar gyfer y sector drwy'r Grant Cynnal Refeniw.

Ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol, caiff y gwaith o gyflawni'r ymrwymiadau ei fonitro drwy'r rhaglen bum mlynedd strategol, Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Mae'r fframwaith trawsbynciol hwn yn cynnwys holl ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu a chyflwynir adroddiad misol ar gynnydd i'r Dirprwy Weinidog a'r Gweinidog. Ochr yn ochr â hyn, caiff adroddiad blynyddol ar y canlyniadau sy'n gysylltiedig â'r Rhaglen Lywodraethu ei lunio ar gyfer yr Adran.

Cyflawnir rhai o ymrwymiadau penodol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol gyda chyllid penodedig drwy'r Prif Grŵp Gwariant:

Darperir cyllideb o **£1m** i gefnogi'r **Strategaeth Pobl Hŷn** a adnewyddwyd yn 2013. Caiff **£1.1m** ei neilltuo ar gyfer y **Strategaeth Gofalwyr** sydd newydd ei hadnewyddu. Bydd **£5.6m** o'r BEL Gwasanaethau ar gyfer Plant yn cynnig cymorth cyllidebol penodol ar gyfer ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu ym meysydd **Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol, Amddiffyn a Gwasanaethau Integredig Cymorth i Deuluoedd.**

Asesiadau o'r Effaith ar Ansawdd

Wrth bennu'r cyllidebau ar gyfer 2014-15, mae'r effaith ar gydraddoldeb wedi cael ei hystyried ar gyfer yr holl grwpiau sy'n cael eu gwarchod yng Nghymru ac mae wedi helpu ein proses gwneud penderfyniadau. Drwy ei phroses cynllunio busnes fewnol, mae'r Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn sicrhau bod modd cyflawni'n blaenoriaethau – fel y'u nodir yn y Rhaglen Lywodraethu – yn effeithiol ac yn unol â'r gyllideb.

Rydych wedi gofyn am y cysylltiad rhwng gwariant a'r canlyniadau sydd ynghlwm ag ymrwymiadau'n Rhaglen Lywodraethu – mae Adroddiad Blynyddol y Rhaglen Lywodraethu yn adrodd ar hyn bob gwanwyn.

Darparu ar gyfer Deddfwriaeth

Rydyn ni wedi ystyried yn ofalus y goblygiadau cost ar gyfer ein rhaglen ddeddfwriaethol.

Cafodd **Deddf Trawsblannu Dynol (Cymru)** Gydsyniad Brenhinol ym mis Medi 2013. Tua £7.5m fydd cost gyffredinol gweithredu'r ddeddfwriaeth dros 10 mlynedd. Fodd bynnag, mae hyn yn cael ei wrthbwysu gan yr arbedion a ddaw am nad yw'r cleifion a gafodd drawsblaniad yn cael eu cyflwr wedi'i reoli'n feddygol. Rydym wedi

dyrannu **£1.9m** yn 2014-15 a **£2.8m** yn 2015-16 i gefnogi'r gwaith o weithredu'r Bil o'r Cam Gweithredu Cyflenwi Gwasanaethau GIG wedi'u Targedu i gefnogi gweithredu'r Bil.

Mae **Bil Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)** yn cael ei graffu gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar hyn o bryd. Fel y nodwyd yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol, disgwylir y bydd effaith y Bil ar y system gyfan yn niwtral o ran cost yn y tymor hir ac wrth ystyried y manteision a ragwelir. Fodd bynnag, nodwyd rhai costau untro trosiannol. Yn eu plith mae hyfforddiant, dosbarthu gwybodaeth a chostau gweithredu'r newidiadau i Lywodraeth Cymru. Mae **£2.1m** wedi cael ei ddarparu i gefnogi'r costau pontio sydd ynghlwm â Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy, a fydd yn cynnwys cymorth i allu cyflawni'r trefniadau pontio lleol a rhanbarthol.

Cyflwynwyd **Bil Cyllid Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru)** gerbron y Cynulliad Cenedlaethol ar 30 Medi 2013. Nod y Bil hwn yw rhoi mwy o hyblygrwydd i Fyrddau Iechyd Lleol i fantoli'r gyllideb dros dair blwyddyn ariannol dreigl. Amcangyfrifir mai £0.121m yw'r costau ychwanegol sy'n gysylltiedig â chyflwyno'r Bil. Mae hyn yn ymwneud yn bennaf â'r ffioedd archwilio ychwanegol y mae Swyddfa Archwilio Cymru yn eu codi. Mae fframwaith clir o reolaethau ariannol ac atebolrwydd wedi'u cynnwys o fewn y broses gynllunio a dwysau sy'n cefnogi'r Bil. Bydd hyn yn golygu ei bod yn ofynnol i Lywodraeth Cymru graffu'n fanylach ar gynlluniau'r Byrddau Iechyd Lleol er mwyn cael sicrwydd eu bod yn drylwyr a bod modd eu cyflawni. Drwy hyn bydd modd cymeradwyo unrhyw addasiadau i derfynau adnoddau cyllidol.

Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010

Yn unol â Memorandwm Esboniadol/Asesiad Effaith Rheoleiddiol y Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 (y Mesur), mae **£5.5m** yn cael ei ddarparu i gefnogi gwasanaethau o dan Ran 1 - Gofal Cymorth Iechyd Meddwl Sylfaenol Lleol ac Eiriolaeth Iechyd Meddwl Annibynnol o dan Ran 4 y Mesur. Caiff y cyllid hwn ei drosglwyddo i ddyraniad refeniw craidd y GIG yn 2013-14 ac mae wedi'i gynnwys yn y dyraniad wedi'i neilltuo ar gyfer Iechyd Meddwl.

Bydd y Ddyletswydd i Adolygu'r Mesur yn adrodd ar ddefnyddio'r gwasanaethau hynny ac mae **£0.1m** yn cael ei fuddsoddi i gomisiynu ymchwil annibynnol i gefnogi'r adolygiad. Hefyd darparwyd £0.3m fel rhan o'r gwariant a gynlluniwyd ar gyfer gweithredu i gefnogi'r gwaith o ddatblygu a lledaenu'r adnoddau dysgu cynllunio Gofal a Thriniaeth gan Brifysgol Lincoln.

Mesur Gwneud Iawn am Gamweddau'r GIG (Cymru) 2008

Daeth Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Trefniadau Pryderon, Cwynion ac Iawn) (Cymru) i rym ar 1 Ebrill 2011. Mae arian wedi cael ei ddyrannu ers 2010 i ddarparu ar gyfer y goblygiadau ariannol sydd ynghlwm â threfniadau gwneud yn iawn y GIG a wnaed o dan y rheoliadau hyn.

Ar gyfer 2010-11, dyrannwyd £1.8m ar sail y gost o roi'r trefniadau ar waith, oedd yn cynnwys hyfforddi staff y GIG, llunio canllawiau a dogfennau cyfathrebu cyhoeddus. Cynyddodd y gyllideb i £2.2m yn 2011-12. Y rhagdybiaeth oedd y byddai cyflwyno'r trefniadau gwneud yn iawn a chodi ymwybyddiaeth am y gost gyhoeddus cysylltiedig yn codi'r costau gwneud yn iawn i'r GIG.

Mae cyllidebau ar gyfer y dyfodol wedi cael eu dyrannu ar sail costau sy'n codi o flynyddoedd blaenorol. Dyrannwyd £1.3m ar gyfer 2012-2013 a 2013-2014 fel ei gilydd. Mae **£1.3m** wedi cael ei ddyrannu ar gyfer 2014 – 2015, ond gellid adolygu hyn gan ddibynnu ar y costau terfynol ar gyfer 2013 – 2014.

Deddf Sgorio Hylendid Bwyd Cymru 2013 – Bydd y Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau bwyd archwilio a rhoi sgoriau hylendid bwyd i fusnesau bwyd yn eu hardaloedd yn ôl meini prawf a gyhoeddir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd. Bydd gweithredwr busnes sydd wedi cael ei sgorio yn cael sticer (neu sticeri) yn dangos ei sgôr hylendid, a bydd yn orfodol dangos hyn yn y busnes. Bydd hyn yn galluogi cwsmeriaid i wneud dewisiadau gwybodus ynghylch ble i fwyta neu brynu bwyd. Mae **£0.1m** ar gael yn 2014-15 i roi'r Bil hwn ar waith.

Bil Iechyd y Cyhoedd

Rwyf wedi gofyn i swyddogion ymchwilio i'r posibilrwydd o ddatblygu cynigion deddfwriaeth mewn nifer o feysydd polisi iechyd y cyhoedd, a bydd gwybodaeth bellach ar gael pan fydd hynny'n briodol. Bydd ystyriaeth o oblygiadau ariannol y cynigion unigol yn rhan bwysig o'r gwaith datblygu hwn. Bydd angen talu am unrhyw waith datblygu ym mlwyddyn ariannol 2014-15 drwy gyllidebau cyfredol a bydd yn rhaid i hyn ystyried y canllawiau ynghylch costau dilys ar gyfer datblygu polisi a deddfwriaeth.

Y Bil Tyllu Cosmetig

Mae swyddogion yn ymchwilio i'r opsiynau deddfwriaethol ar gyfer tyllu cosmetig. Byddai rhai mân oblygiadau ariannol i'r awdurdodau lleol y bydd gofyn iddynt orfodi'r ddeddfwriaeth newydd. Bach iawn fyddai'r costau hynny oherwydd bydd modd i awdurdodau lleol orfodi'r ddeddfwriaeth fel rhan o'u rhaglen gyfredol o archwiliadau rheolaidd o dyllwyr cosmetig. Efallai y bydd baich bach ychwanegol os bydd angen iddynt ymchwilio i gwynion unigol am dyllu dan oedran. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd awdurdodau lleol yn talu'r costau hyn drwy adnoddau cyfredol. Hefyd mae costau ynghlwm i Lywodraeth Cymru drwy ddatblygu'r polisi ac ymgysylltu â rhanddeiliaid, yn ogystal â drafftio'r ddeddfwriaeth a mynd drwy'r prosesau deddfwriaethol. Bydd cyllid cyfredol yn talu'r costau hyn.

Y Bil Rheoleiddio ac Arolygu

Mae cyllid o **£0.3m** wedi cael ei nodi ar gyfer ymgysylltu ynghylch y Bil Rheoleiddio ac Arolygu yn ystod 2013-14 yn y gyllideb a ddyrannwyd i gefnogi'r rhaglen newid Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Bydd gwaith ymgysylltu yn cael ei wneud yn 2014-15 ynghylch costau'r Bil, a gaiff eu talu drwy gyllidebau cyfredol.

Deddfwriaeth Llywodraeth y DU

Mae swyddogion polisi DHSS yn monitro deddfwriaeth y DU ac yn cyfathrebu â chyd-swyddogion yn Whitehall ar 6 Bil y DU sydd gerbron y Senedd, 3 Bil Drafft y DU, ac 16 Bil Aelod Preifat a allai fod â goblygiadau polisi i Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yng Nghymru, gan gynnwys:

- y Bil Gofal,
- y Bil Plant a Theuluoedd,
- y Bil Carchardai (Profion Cyffuriau),
- Biliau mewn perthynas â gyrru o dan ddylanwad diod neu gyffuriau.

Nes bod darpariaethau terfynol Bil sy'n effeithio ar Gymru yn hysbys, nid oes modd nodi goblygiadau ariannol pendant. Nod allweddol swyddogion polisi yw sicrhau nad yw unrhyw ddeddfwriaeth y DU yn cael effaith andwyol ar Gymru a Gweinidogion Cymru ac y manteisir ar unrhyw gyfleoedd ar gyfer deddfwriaeth i Gymru.

Gwariant Ataliol – Iechyd

Yn y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, mae llawer o gyllidebau wedi'u hanelu at wariant ataliol e.e. iechyd meddwl/lles a chamddefnyddio sylweddau. Mae nifer o gyllidebau penodol sy'n canolbwyntio ar atal problemau a lleddfu'r galw ar wasanaethau yn y dyfodol. .

Ymgrych Iechyd y Cyhoedd – Newid am Oes

Cytunwyd ar gyllid o **£0.3m** ar gyfer 2014-15 i ddatblygu'r rhaglen Newid am Oes. Mae gwariant ar Newid am Oes yn ymdrin â gordewdra a chamddefnyddio sylweddau, ac mae dros 76,000 wedi cofrestru i dderbyn gwybodaeth.

Mae **Law yn Llaw at Iechyd**, y weledigaeth 5 mlynedd ar gyfer y GIG yng Nghymru, yn canolbwyntio o'r newydd ar atal. Mae hyn yn seiliedig ar Ein Dyfodol Iach, fframwaith strategol iechyd y cyhoedd Cymru, oedd yn cydnabod yr angen i iechyd a gwasanaethau cymdeithasol roi mwy o bwyslais ar atal ac ymyrraeth gynnar, a lle bo'n briodol, i unigolion gymryd mwy o gyfrifoldeb am eu hiechyd a lles eu hunain a'u teuluoedd.

Yn unol â'r gwaith strategol hwn, rydyn ni wedi pennu set gynhwysfawr o fentrau sy'n cydblethu er mwyn hyrwyddo a diogelu iechyd gydol oes a galluogi pobl i wneud y mwyaf o'u bywydau. Caiff y mentrau hyn eu haddasu a'u mireinio wrth i anghenion, cyfleoedd ac ymddygiad newid. Gwelir hyn drwy'r adolygiad o rhaglenni gwella iechyd gan Iechyd Cyhoeddus Cymru. Hefyd, rydyn ni'n ceisio ategu'n mentrau gyda gwaith newydd lle mae tystiolaeth yn cefnogi hyn.

Mae'n mentrau hefyd yn cyfrannu at agendâu ehangach Llywodraeth Cymru, yn enwedig trechu tlodi (gan gynnwys camau i leihau beichiogrwydd yn yr arddegau), hybu twf a swyddi (gan gynnwys Cymru Iach ar Waith) a rhoi dechrau da mewn bywyd i blant (gan gynnwys rhaglenni imiwneiddio).

Mae cyfran sylweddol o'r gwariant atal yn ariannu Noddi Cyrff Iechyd Cyhoeddus. Mae hyn yn darparu'r dyraniad cyllid craidd ar gyfer Iechyd Cyhoeddus Cymru a chyllid cyfyngedig ar gyfer gwasanaethau arbenigol a ddarperir gan Public Health England.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn darparu ystod o wasanaethau iechyd y cyhoedd sy'n ymdrin â gwella a diogelu iechyd, gwybodaeth ac ymchwil iechyd y cyhoedd, a rhaglenni sgrinio cenedlaethol ar gyfer pobl Cymru. I'r perwyl hwn, mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru rôl allweddol i'w chwarae o ran helpu i gyflawni llawer o'r camau gweithredu ynghylch gwella iechyd y cyhoedd a lleihau anghydraddoldebau mewn disgwyliad oes iach.

Mae **rhaglenni sgrinio** yn fentrau pwysig ym maes iechyd y cyhoedd oherwydd eu bod yn galluogi canfod a thrin problemau iechyd posibl yn gynnar, ac fe'u cynigir i bawb sy'n gymwys yng Nghymru. Mae tua 45% o gyllideb graidd Iechyd Cyhoeddus

Cymru yn cael ei gwario ar wasanaethau sgrinio (sef tua **£34.5m** yn 2013-14). Amcangyfrifon o'r costau a roddir oherwydd nad yw cyllid craidd lechyd Cyhoeddus Cymru wedi'i neilltuo, sy'n rhoi hyblygrwydd i'r corff ddyrannu adnoddau yn ôl angen. Uchafbwyntiau allweddol:

- Ym mis Rhagfyr 2012, Bron Brawf Cymru oedd y gwasanaeth sgrinio am ganser y fron cyntaf yn y DU i fynd yn gwbl ddigidol, gan ddarparu profiad a gwasanaeth sgrinio gwell i fenywod yng Nghymru.
- Roedd hefyd yn dda gweld, ym mis Mehefin, gwasanaeth sgrinio yn cael ei gynnig i rieni babanod newydd-anedig ar gyfer Anhwylderau y Crymangelloedd fel rhan o'r rhaglen Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig.
- Ym mis Mai 2013, lansiwyd y rhaglen sgrinio Ymlediadau Aortig Abdomenol. Mae rhaglen sgrinio Ymlediadau Aortig Abdomenol Cymru yn cynnig y gwasanaeth i ddynion 65 oed yng Nghymru. Dyma'r rhaglen sgrinio gyntaf yng Nghymru yn arbennig i ddynion.
- Rhoddwyd newidiadau polisi ar waith i'r rhaglen sgrinio serfigol ym mis Medi 2013. O'r dyddiad hwn, caiff menywod 25 oed a throsodd eu gwahodd (yn hytrach nag 20 oed) a gwahoddir menywod 50+ i gael eu sgrinio bob 5 mlynedd (bob 3 blynedd gynt). Mae'r newidiadau polisi hyn yn gwella'r gwasanaeth ac yn seiliedig ar y dystiolaeth ddiweddaraf, sy'n awgrymu y gallai sgrinio menywod 20-24 oed achosi mwy o niwed nag o les, a bod sgrinio menywod 50+ oed bob 5 mlynedd yn eu hamddiffyn llawn cystal â'u sgrinio bob 3 blynedd.
- Mae'r gwasanaeth sgrinio clyw babanod yn parhau i gynnig gwasanaeth rhagorol. Ddiwedd 2012-13, roedd 99.6% o'r holl fabanod cymwys wedi ymuno â'r rhaglen a 100% o'r rheini wedi'i chwblhau. Nid yw'r cyfraddau ar gyfer defnyddio'r rhaglenni sgrinio serfigol a chanser coluddion cystal ag y gallent fod. Disgwylir y bydd codi'r oedran sgrinio serfigol i 25 oed yn yr hydref 2013 yn cael effaith gadarnhaol ar y gyfradd ddefnyddio.

Bydd y rhaglenni sgrinio cenedlaethol yn rhan o fframwaith ansawdd a chyflawni lechyd Cyhoeddus Cymru. Adroddir arnynt mewn cyfarfodydd ansawdd a chyflawni chwarterol ac yng nghyfarfod y bwrdd cyflawni mewnol. Adroddir ar y rhaglenni yng nghyfarfodydd chwemisol y Cyd-dîm Gweithredol. O ran gwerth am arian, mae rhaglenni sgrinio yn rhan allweddol o adolygiad blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru ar lechyd Cyhoeddus Cymru. Roedd yr adolygiad diweddaraf yn canolbwyntio'n benodol ar drefniadau ar gyfer defnyddio adnoddau'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus

Mae gan **Cymru Iach ar Waith** gyllid o **£0.2m** – Mae helpu pobl i gael a chadw gwaith yn dda i'w hiechyd ac mae nifer o raglenni ar gael i'w helpu. Mae rhaglen Cymru Iach ar Waith yn parhau i gael ei datblygu ac mae'r camau gweithredu allweddol diweddar yn cynnwys:

- rhoi cyngor a chymorth i bob math o gyflogwyr ym mhob sector i wella iechyd a lles yn y gwaith;

- integreiddio ac ad-drefnu gwefannau presennol;
- datblygu cyngor ar y we i gefnogi unigolion mewn gwaith sydd â phroblem iechyd;
- cyflwyno hyfforddiant sy'n cael ei achredu a'i ddarparu gan RCGP i helpu meddygon teulu gyda'r nodyn ffitrwydd a'r ymgynghoriad ffyt i weithio.

Y cam nesaf yw ymchwilio i gyfleoedd i ddefnyddio rhaglen Cymru Iach ar Waith a phrosiectau perthnasol Cronfa Gymdeithasol Ewrop i ddatblygu cais strategol i'r Gronfa yn 2014. Yr weledigaeth yw creu gwasanaeth integredig sy'n helpu i gadw pobl â phroblem iechyd mewn gwaith; helpu pobl sydd ar absenoldeb salwch i dychwelyd i'r gwaith; a chefnogi pobl sydd allan o'r gwaith â phroblem iechyd i ddychwelyd i'r gwaith.

Rhaglen y Ddeddf Gofal Gwrthgyfartal – Mae Rhaglen y Ddeddf Gofal Gwrthgyfartal yn cefnogi cynnydd cyflymach mewn dwy ardal (Aneurin Bevan a Chwm Taf) lle mae heriau cymdeithasol-economaidd amlwg. Bydd y gwaith hwn yn profi modelau arloesol ar gyfer gwasanaethau sylfaenol a chymunedol i sicrhau cynnydd cyflymach i leihau annhegwch. Mae'r Byrddau'n cynnal dadansoddiadau lleol manwl ar hyn o bryd, gan ganolbwyntio i ddechrau ar reoli clefyd cardiofasgwlaidd.

Cynllun Gweithredu ar Reoli Tybaco/ Cynllun Cyflawni ar Reoli Tybaco
Mae cyllid o **£1.0m** yn y Cam Gweithredu Hyrwyddo Gwella Iechyd a Gweithio Iach yn ymdrin ag ymgyrchoedd cyfryngau a ariennir gan Lywodraeth Cymru, cyllid grant i ASH Cymru a datblygu deddfwriaeth. Hefyd, mae Iechyd Cyhoeddus Cymru a'r Byrddau Iechyd Lleol yn ariannu gwasanaethau atal a rhoi'r gorau i smygu.

Rydyn ni newydd gyflwyno targed Haen 1 i Fyrddau Iechyd Lleol ar roi'r gorau i smygu. Bellach mae angen iddynt ddangos bod 5% o'u poblogaeth sy'n smygu wedi ceisio rhoi'r gorau iddi gan ddefnyddio gwasanaeth at y diben, a bod 40% ohonynt wedi llwyddo i roi'r gorau iddi ar ôl 4 wythnos.

Mae arian yng nghyllideb graidd Iechyd Cyhoeddus Cymru i redeg Dim Smygu Cymru, y gwasanaeth cenedlaethol ar gyfer rhoi'r gorau i smygu. Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru hefyd yn gwneud gwaith peilot ar smygu yn ystod beichiogrwydd er mwyn nodi'r arfer mwy effeithiol i helpu smygwyr beichiog i roi'r gorau iddi. Mae gwasanaethau fferyllol hefyd yn cynnig gwasanaeth rhoi'r gorau i smygu. Mae'r rhaglen Treial Rhoi'r Gorau i Ysmegu mewn Ysgolion yn cael ei gyflwyno mewn ysgolion uwchradd yng Nghymru. Mae'r rhaglen hon yn seiliedig ar dystiolaeth i annog pobl ifanc i beidio â dechrau smygu, ac mae eto'n dod o gyllideb graidd Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Am y rhesymau hyn, mae lleihau nifer y smygwyr a'r nifer o bobl sy'n dod i gysylltiad â mwg ail-law yn flaenoriaeth yn *Ein Dyfodol Iach*, y fframwaith strategol Iechyd Cyhoeddus ar gyfer Cymru; ac yn *Canlyniadau Iechyd Tecach i Bawb* sy'n pennu strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer lleihau anghydraddoldebau Iechyd. Mae hefyd yn cyfrannu at strategaethau eraill, e.e. y strategaeth gwasanaethau mamolaeth a'n cynllun gofal llygaid newydd.

Mae'r Bwrdd Cyflawni ar Reoli Tybaco yn cwrdd bob chwarter. Ei rôl yw gyrru ymlaen, cefnogi a goruchwyllo hynt y Cynllun Cyflawni ar Reoli Tybaco, sy'n pennu'r cyfrifoldebau a'r amserlenni ar gyfer pob cam gweithredu yng Nghynllun Gweithredu Cymru ar Reoli Tybaco.

Caiff ymdrechion i roi'r gorau i smygu eu monitro bob chwe mis drwy'r targedau Haen 1 ar gyfer Byrddau Iechyd. Caiff llwyddiant o ran gostwng lefelau smygu ymysg oedolion ei fesur drwy Arolwg Iechyd Cymru, sy'n cyflwyno adroddiad blynyddol. Caiff smygu ymysg pobl ifanc 11-15 oed ei fesur bob pedair blynyddol drwy'r astudiaeth Ymddygiad Iechyd mewn Plant Oedran Ysgol. Caiff eitemau unigol yn y cynllun eu gwerthuso ar wahân fel sy'n briodol, e.e. ymgyrch smygu mewn ceir Cychwyn Iach Cymru.

Cynllun Cyflawni ar gyfer Canser Law yn Llaw at Iechyd

Nid oes cyllideb benodol wedi'i dyrannu i'r Cynllun Cyflawni ar gyfer Canser nac i unrhyw gynllun cyflawni ar gyfer unrhyw wasanaeth penodol. Mae'r Cynlluniau yn rhoi ffocws i Fyrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau wneud penderfyniadau ynghylch y gwasanaethau y maent yn eu darparu. Mae cyllid o **£0.4m** yn y Cam Gweithredu Cyflenwi Gwasanaethu wedi'u Targedu y GIG yn ymdrin â chostau gweinyddol y cynlluniau a nifer o brosiectau penodol bach. Er enghraifft, arian cyfatebol o £25,000 ar gyfer Arolwg Profiad Cleifion Canser Cymru Gyfan

Nid yw'r Cynllun Cyflawni ar gyfer Canser yn ymwneud ag adnoddau newydd ond yn hytrach yn canolbwyntio gweithgarwch ar wella canlyniadau i gleifion. Mae'r camau gweithredu yn y cynllun yn canolbwyntio'n arbennig ar atal a diagnosis cynnar. Er enghraifft, mae gweithgarwch i atal smygu eisoes wedi'i nodi yn y ddogfen hon; mae'r cynllun yn atgyfnerthu'r negeseuon hynny

Mae'r Cynllun Cyflawni, a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2012, yn dangos y disgwyliadau ar ofal canser y GIG erbyn 2016. Mae'r ddogfen yn fyr yn fwriadol er mwyn canolbwyntio ar feysydd heriol. Mae'n nodi'r canlyniadau rydyn ni'n disgwyl eu gweld a chyfres o fesurau perfformiad i fonitro cynnydd o ran gwella canlyniadau. Mae'r Cynllun Cyflawni yn nodi camau gweithredu i wella canlyniadau mewn 5 maes allweddol: atal canser; canfod canser yn gyflym; darparu triniaeth a gofal cyflym ac effeithiol; diwallu anghenion pobl; a gofal diwedd oes. Caiff canlyniadau yn y meysydd hyn eu cefnogi gan gamau gweithredu i wella gwybodaeth a thargedu ymchwil.

Caiff 50 o bobl ddiagnosis o ganser bob dydd yng Nghymru, a thua 17,000 bob blwyddyn. Mae cyfran uwch o bobl yn marw o ganser yng Nghymru o gymharu â gweddill y DU. Mae'r gyfradd marwolaethau canser wedi'i safoni yn ôl oedran yng Nghymru yw 183 o farwolaethau fesul 100,000 o bobl, o'i gymharu â 176 o farwolaethau fesul 100,000 o bobl yn y DU. Yn 2011-12, roedd canser yn cyfrif am 6.6% o holl wariant y GIG yng Nghymru, sef £356.8 miliwn. Mae felly'n briodol ein bod yn rhoi ffocws i Fyrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau ar atal canser.

Lluniwyd adroddiad blynyddol ym mis Rhagfyr 2012 a chyhoeddir adroddiad pellach eleni. Drwy wneud hyn, byddwn yn monitro cynnydd yn erbyn y cynllun. Bydd cyhoeddi data yn dryloyw a chynlluniau'r Byrddau Iechyd Lleol a'r Ymddiriedolaethau hefyd yn caniatáu i'r rheini sydd â buddiant mewn canser asesu cynnydd a rhoi her.

Rhaglenni brechu ac imiwneiddio

Darperir cyllid o **£7.6m** ar gyfer y rhaglenni hyn yn 2014-15 ac mae wedi'i gynnwys yn y Cam Gweithredu Hybu Gwella Iechyd a Gweithio'n Iach ar gyfer imiwneiddio, yn ogystal â darparu cyllid drwy ddyraniadau blynyddol y Byrddau Iechyd Lleol. Yn ogystal â'r rhaglenni cyfredol, mae'r Cyd-bwyllgor ar Imiwneiddio a Brechu wedi argymhell cyfres o newidiadau i'r rhaglenni brechu ac imiwneiddio cenedlaethol, e.e.

- **Llid yr Ymennydd C:** O fis Mehefin 2013, mae newidiadau wedi'u gwneud i'r drefn bresennol ar gyfer rhoi'r brechlyn MenC. Nid yw'r ail ddos sefydlu sy'n cael ei roi yn bedwar mis ar hyn o bryd yn cael ei roi bellach, ac yn hytrach rhoddir dos atgyfnerthu yn ystod glasod.
- **Rotafeirws:** O fis Gorffennaf 2013, bydd brechlyn i amddiffyn babanod rhag rotafeirws yn cael ei gyflwyno yn y drefn imiwneiddio i blant.
- **Yr eryr:** O fis Medi 2013, bydd rhaglen frechu rhag yr eryr yn cael ei chyflwyno ar gyfer pobl 70 oed a rhaglen 'dal i fyny' ar gyfer pobl 71 i 79 oed. Mae'r rhaglen 'dal i fyny' yn digwydd yn raddol pan fydd y brechlyn ar gael, gan ddechrau gyda phobl 79 oed.
- **Ffliw mewn Plentyndod:** Yn yr hydref 2013, bydd y rhaglen imiwneiddio rhag y fflw yn cael ei hymestyn i gynnwys plant 2 a 3 oed a phlant ym mlwyddyn 7 gan ddefnyddio brechlyn chwistrell trwyn. Dyma'r cam cyntaf dros nifer o flynyddoedd i gyflwyno trefn imiwneiddio rhag y fflw yn raddol ar gyfer yr holl blant rhwng dwy ac 16 oed.

Bydd costau'r rhaglenni yn dibynnu ar faint sy'n eu cymryd. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ariannu hyn yn llawn

KALYDECO

Ym mis Mai eleni, rhoddais gymeradwyaeth lawn i ddefnyddio Kalydeco, triniaeth arloesol drwy'r geg ar gyfer ffibrosis systig. Ar hyn o bryd, mae 13 o gleifion yng Nghymru sy'n gymwys i gael y driniaeth, a fydd yn costio £0.180m fesul claf fesul blwyddyn.

Gwariant Ataliol a Gwasanaethau Cymdeithasol

O fewn Gwasanaethau Cymdeithasol, mae'n polisi yn seiliedig ar les pobl. Diben y diffiniadau lle a'r dyletswyddau cyffredinol yw hybu lles pobl, a hanfod hynny yw atal problemau. Os caiff canlyniadau lles eu cyflawni, bydd hyn yn dileu neu'n oedi'r angen am wasanaethau. Mae portffolio'r rhaglen Gwasanaethau Cymdeithasol yn cynnwys ystod o weithgareddau sy'n diwallu'r angen sydd wedi'i nodi ac sy'n ceisio lleihau'r galw am wasanaethau yn y dyfodol.

Caiff nifer o fentrau ataliol penodol yn y sector, fel ailalluogi, eu hariannu drwy'r Grant Cynnal Refeniw i awdurdodau lleol, neu grantiau penodol fel Buddsoddi i Arbed neu Cefnogi Pobl. Mae'r Adran yn cefnogi'r datblygiadau hyn drwy ei gwaith arwain a rhaglenni, ond nid yw'n eu hariannu'n uniongyrchol.

Cynllun statudol yw'r **Gwasanaethau Integredig Cymorth i Deuluoedd (IFSS)** sy'n helpu rhai o'r plant a theuluoedd mwyaf agored i niwed yng Nghymru. Mae'r gwasanaethau'n canolbwyntio ar deuluoedd lle mae gan y rhieni broblemau penodol a heriol sy'n effeithio ar les eu plant. Dechreuodd y timau IFSS eu gwaith ar 1 Medi 2010 ac erbyn 2014 byddant yn gweithredu ledled Cymru. Rydyn ni wedi gwneud buddsoddiad ariannol sylweddol a buddsoddiad arall i feithrin capasiti a sgiliau y timau IFSS eu hunain, yn ogystal â hyfforddi gweithwyr proffesiynol ac eraill ar draws eu partneriaeth mewn technegau allweddol. Mae'r technegau hyn yn helpu'r gweithwyr proffesiynol i ymgysylltu'n well â theuluoedd a mynd i'r afael â'r ethos o weithio gyda chryfderau'r teuluoedd i'w grymuso i wneud newidiadau i'w bywydau. Yn 2013-14, pan fydd yr IFSS wedi'u cyflwyno'n llawn, bydd dros **£4.5m** ar gael i awdurdodau lleol (a fydd yn gorfod cytuno ar eu gwariant gyda'u Byrddau Iechyd Lleol). Cytunir ar y proffiliau cyllid drwy'r Byrddau IFSS rhanbarthol statudol i gefnogi o leiaf 10 o dimau IFSS statudol ledled Cymru. Disgwylir cadw'r lefel o gyllid ar gyfer 2014-15 a 2015-16, sydd yn y Cam Gweithredu Gwasanaethau Cymdeithasol Plant.

Mae'r Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Cymdeithasol yn rhoi cymorth sylweddol i'r sector gwirfoddol yng Nghymru. Drwy Grant Mudiadau Plant a Theuluoedd a chynllun Adran 64 Ymddiriedolaeth Cronfa'r Teulu, rydyn ni'n cyfrannu £7.3 miliwn yn uniongyrchol i'r trydydd sector. Mae'r grantiau hyn yn cefnogi prosiectau a chapasiti o fewn y sector, yn aml yn helpu'n uniongyrchol y rhai mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas. Er enghraifft:

- Mae Ymddiriedolaeth Cronfa'r Teulu, sy'n cael cyllid blynyddol o **£2.6m** o'r Cam Gweithredu Gwasanaethau Cymdeithasol Plant, yn rhoi grantiau a gwybodaeth mewn perthynas â gofal plant, gan gynnwys gwyliau, trafndiaeth, offer i'r cartref a gwersi gyrru ar gyfer teuluoedd plant ag anabledd difrifol hyd at 18 oed.
- Mae'r Grant Mudiadau Plant a Theuluoedd (**£1.4m** o'r Cam Gweithredu Gwasanaethau Cymdeithasol Plant) yn cefnogi amrywiaeth o fudiadau a mentrau. Mae enghreifftiau'n cynnwys arian i Voices From Care Cymru sy'n rhoi cymorth i blant sy'n derbyn gofal a phobl sy'n gadael gofal, a'r Rhwydwaith Maethu sy'n cefnogi ac yn cynghori gofalwyr maeth ledled Cymru.
- Mae'r cynllun grant Adran 64 (**£3.3m** o'r Cam Gweithredu Oedolion a Phobl Hŷn) yn cefnogi nifer fawr o fudiadau trydydd sector sy'n helpu pobl sy'n agored i niwed yng Nghymru, gan gynnwys Anabledd Cymru, Mencap Cymru a Gwasanaeth Asesu Gyrru a Symudedd Cymru. Un enghraifft o'r cymorth cymunedol y mae'n ei gynnig yw'r cyllid ar gyfer gweithiwr eirioli rhan amser ar gyfer y rheini â nam ar eu clyw drwy Gymdeithas Pobl Fyddar Prydain.

Hefyd, drwy roi ar waith y **Cynllun Gweithredu Strategol Anhwyllderau ar y Sbectwm Awtistig**, caiff (**1.9 miliwn** o'r Cam Gweithredu Oedolion a Phobl Hŷn) ei ddarparu i gefnogi plant ac oedolion ag awtistiaeth yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys cyllid ar gyfer prosiectau rhanbarthol bach ar lefel gymunedol a chymorth i oedolion â syndrom Asperger.

Hefyd, mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i barhau i weithio i amddiffyn a diogelu'r rheini mewn cymdeithas sydd fwyaf agored i niwed. Mae'n cyllideb ddiogelu (£0.7m) yn y Cam Gweithredu Gwasanaethau Cymdeithasol Plant yn cefnogi amrywiaeth o fentrau i gryfhau trefniadau ledled Cymru mewn meysydd fel esgeulustod, masnachu mewn plant, camfanteisio'n rhywiol ar blant ac adolygiadau marwolaethau plant. O fewn cyllideb wastad ar gyfer 2014-15, bydd y gwaith hwn yn

parhau i gael ei ymestyn wrth i ni geisio fframwaith cyfatebol ar gyfer amddiffyn oedolion, gan gynnwys rhoi adolygiadau arferion oedolion ar waith.

Trefniadau cyllid ar gyfer Byrddau Iechyd Lleol

Yn y tablau BEL yn Atodiad B, mae llinell gyllideb Cyflenwi Gwasanaethau Craidd y GIG yn dangos cyllideb o £5.3bn ar gyfer 2013-14. Ac eithrio rhai mân addasiadau, dyma yw'r brif gyllideb dyrannu refeniw a roddir i Fyrddau Iechyd ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. Mae'r dyraniad yn rhoi cyllid ar gyfer:

- Gwasanaeth Ysbytai ac Iechyd Cymunedol (HCHS) a dyraniad dewisol refeniw Presgripsiynu.
- Gwasanaethau HCHS gwarchoddedig ac wedi'u neilltuo
- Dyraniad y Contract Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol
- Dyraniad y Contract Fferylliaeth Gymunedol
- Dyraniad y Contract Deintyddol

Nid yw'r gwaith wedi'i gwblhau o ddyrannu cyllideb ddrafft 2014-15 rhwng yr amryw ffrydiau cyllid uchod. Fodd bynnag, er mwyn rhoi syniad i'r Pwyllgor o sut caiff y gyllideb ei dosbarthu, mae'r tabl isod wedi cael ei atgynhyrchu o ddyraniad 2013-14.

	Dyraniad Dewisol a Phresgripsiynu	Dyraniad wedi'u Neilltuo	Contract Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol	Contract Fferylliaeth	Contract Deintyddol	Cyfanswm
	£m	£m	£m	£m	£m	£m
Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg	614.5	156.7	70.4	28.5	25.4	895.5
Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan	696.9	127.2	80.7	30.5	25.5	960.8
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	829.5	182.2	110.5	32.5	25.9	1180.1
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	503.5	107.2	60.4	21.6	22.9	715.6
Bwrdd Iechyd Cwm Taf	372.7	79.6	43.1	18.0	10.8	524.2
Bwrdd Iechyd Hywel Dda	440.2	119.5	57.7	20.3	16.2	654.0
Bwrdd Iechyd Powys	152.2	38.8	29.6	4.6	5.3	230.5
Cyfanswm	3609.5	811.2	452.4	156.0	132.0	51610.0

Adolygiad o Ddyrannu Adnoddau

Defnyddiwyd fformiwla anghenion uniongyrchol 'Townsend' rhwng 2003-04 a 2007-08. Yn ystod y cyfnod hwn, cynyddodd ein cyllideb bob blwyddyn. Gwnaed addasiadau cyllid dim ond i elfen twf y gyllideb a gafodd pob Bwrdd Iechyd. Nid oes unrhyw gynnydd pellach wedi bod ers ffurfio'r 7 Bwrdd Iechyd Lleol integredig yn 2009. Mae hyn yn bennaf oherwydd na fu cynnydd mewn cyllid.

Fel rhan o'r gwaith i gyflwyno Trefn Gyllid newydd ar gyfer y GIG, fel y nodwyd yn ein dogfen strategol 'Law yn Llaw at Iechyd', mae adolygiad o ddyrannu adnoddau yn cael ei gynnal. Mae'r prosiect yn cynnwys:

- Datblygu fformiwla dyrannu adnoddau y gellir ei ddefnyddio ar lefel Bwrdd Iechyd Lleol ac i gefnogi Byrddau Iechyd i ddsbarthu adnoddau ymhellach yn lleol.
- Sicrhau bod y pwysoliad anghenion yn adlewyrchu ffactorau perthnasol fel demograffeg ac anghydraddoldebau.

Bydd hwn yn brosiect sylweddol a fydd yn cymryd cryn amser i'w ddatblygu a'i roi ar waith yn llawn. O ganlyniad, mae'n debygol mai ym mlwyddyn ariannol 2015-16 y bydd y cam gweithredu cyntaf.

Ad-drefnu Gwasanaethau

Disgwylir i'r holl Fyrddau Iechyd ac Ymddiriedolaethau lunio a chymeradwyo cynllunio 3 blynedd cytbwys tymor canolig sy'n dangos cysylltiad rhwng rhannau allweddol y cynllun; atal ac asesiad o anghenion iechyd, ansawdd a diogelwch, perfformiad, gweithlu, newid gwasanaethau, a chyllid dros gyfnod o dair blynedd. O ran cyfalaf, mae'r cynlluniau yn y cynlluniau ad-drefnu wedi cael eu hadolygu ac mae cynlluniau ar waith lle cytunwyd arnynt. Mae'r rhain bellach yn cael blaenoriaeth o ran cymorth cyllid o'r gyllideb cyfalaf iechyd ar gyfer y dyfodol. Er enghraifft, ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, mae cyllid o **£5m** newydd gael ei gymeradwyo ar gyfer gwelliannau sylweddol i Ysbyty Tywyn yng Ngwynedd. Mewn perthynas â Rhaglen De Cymru, rydyn ni mewn trafodaeth reolaidd gyda chyrff y GIG i nodi ac ymdrin â chyfleoedd buddsoddi wrth iddynt godi.

O ran refeniw, wrth i gynlluniau gael eu gwblhau, h.y. ar ôl y broses ymgynghori ac wrth i'r Byrddau Iechyd Lleol symud ymlaen i'r cyfnod gweithredu, yna mae'n rhaid cofnodi'r effaith ar refeniw yn y cynlluniau integredig 3 blynedd. Disgwylir i'r holl gynlluniau ad-drefnu gynllunio newid mewn gwasanaethau sy'n gynaliadwy ac yn fforddiadwy drwy'r cyllid cyfredol.

Y gyllideb Gwasanaethau Cymdeithasol Plant

Mae ailstrwythuro'r portffolios ar draws Llywodraeth Cymru yn golygu bod cyfrifoldeb dros Blant a Phobl Ifanc wedi symud i'r Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi. Mae hyn yn cynnwys nifer o feysydd polisi a chyllid allweddol, gan gynnwys Dechrau'n Deg, Teuluoedd yn Gyntaf, Gofal Plant, Chwarae, Hawliau Plant a'r Comisiynydd Plant. Cafodd bron pob un o'r cyllidebau eu pennu'n glir a'u symud ar draws y portffolios heb unrhyw broblem. Yr unig faes y bu'n rhaid ei drafod ymhellach oedd y cynllun Grant Mudiadau Plant a Theuluoedd, sydd â darpariaeth gyllidebol yn y ddau Brif Grŵp Gwariant. Mae mesurau wedi'u rhoi ar waith i sicrhau

synergedd ar draws y cynlluniau sydd newydd eu creu. Nid yw'r trosglwyddiad ar draws portffolios wedi amharu ar y gyllideb gwasanaethau cymdeithasol.